

Pirkanmaan
talouskatsaus

10 v.

PIRKANMAAN TALOUS 2012

TOIMIALOJEN NYKYTILA JA NÄKYMÄT

TREDEA

Erikois-, liikenne- ja
ympäristökeskus

PIRKANMAAN LIITTO

All
Bright!

TAMPERE
PIRKANMAA

SISÄLTÖ

- 3 Muutokset ovat aina myös mahdollisuuksia
- 4 Työttömyys kääntyi nousuun
- 6 Teknologiateollisuus
- 7 Metsäteollisuus
- 8 Kemikaalien, kumi- ja muovituotteiden valmistus
- 9 Rakentaminen
- 10 Kauppa
- 11 Muut palvelut
- 12 Elintarviketeollisuus
- 12 Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus
- 13 Informaatio ja viestintä
- 13 Kuljetus ja varastointi
- 14 Majoitus- ja ravitsemistoiminta
- 14 Hyvinvointipalvelut
- 14 Tutkimus- ja tuotekehitystoiminta
- 15 Pirkanmaan menestystekijät
- 16 Ilmiömäinen & menestyvä Pirkanmaa
- 18 Kuntatalous etsii tasapainoa
- 19 Kuntien työmarkkinat

www.pirkanmaantalous.fi

Toimialaluokitus TOL 2008

Katsauksen liikevaihto-, vienti- ja palkkasummatiedot perustuvat Tilastokeskuksen Asiakaskohtaisen suhdannepalvelun toimittamiin tietoihin. Pääasiallisena lähteenä käytetään Verohallinnon maksuvalvonta-aineistoa, joka kattaa kaikki alv-velvolliset yritykset ja säännöllisesti palkkaa maksavat työnantajat. Laskenta tehdään toimipaikkatasolla.

Katsauksen uusimmat tiedot ovat vuoden 2012 maaliskuulta.

Toimialat perustuvat vuoden 2009 alusta käyttöön otettuun Toimialaluokitus 2008:een (TOL 2008). Katsauksen liikevaihto-, vienti- ja palkkasummatiedot on päivitetty TOL 2008:n mukaisiksi vuodesta 2000.

MUUTOKSET

OVAT AINA MYÖS MAHDOLLISUUKSIA

Pirkanmaan talouskatsaus on tuoreimmista mahdollisista tarjolla olevista tilastotiedoista huolimatta aina katsaus lähihistoriaan sisältäen edellisen kokonaisen vuoden ja kuluvan vuoden ensimmäisen vuosineljänneksen toimialaluvut.

Pirkanmaan talouskatsauksen 2012 julkistamisen aikaan lokakuun alussa olemme todennäköisesti taloudellisesti niin sanotussa W-tilanteessa: vuonna 2008 syksyllä alkanut taantuma on ohitettu ja talous kehittynyt myönteisesti kevät-kesään 2012 asti, mutta edessä on taloudellisesti todella kylmä talvi.

Pirkanmaa on vientimaakuntana ensimmäisenä vastaanottamassa kansainvälisen talouden myrskyt. Ensin kärsii teknologiateollisuus ja sen jälkeen seuraavat perässä palvelualat, tukku- ja vähittäiskaupat sekä jopa elintarviketeollisuus. Nokia Oyj:n murroksen vuoksi tilanne Pirkanmaalla on haastava, ja syksyn aikana ICT-alan osaajista noin tuhat joutuu työttömiksi.

Huono taloustilanne tulee ulkopuolelta eli euron ja Euroopan unionin talouskriisien johdosta, joten valitettavasti elinkeinoelämä ei voi ongelmia yksinään ratkaista tai kääntää tilannetta parempaan suuntaan.

Nyt tarvitaan rohkeita poliittisia päätöksiä verotuksen keventämiseen ja sukupolvenvaihdosten vauhdittamiseen. Onko meillä rohkeutta ratkaisuihin, joilla saamme aikaan selkeitä ja yksinkertaisia sekä kannustavia ratkaisuja ainakin sukupolvenvaihdos-, yritys- ja pääomaverotuksessa. Lisäksi on otettava käyttöön myös teollisiin investointeihin ja poistoihin liittyvät verotukselliset intensiivit.

Nyt ja lähitulevaisuudessa pitää panostaa ainakin kolmeen asiaan. Vientiyrityksiä täytyy tukea ja niiden tarpeet tai haasteet on otettava huomioon kaikissa tilanteissa, eikä yhtään työpaikkaa saa menettää tai hävittää. Meidän on osattava ylläpitää ja jopa lisätä niin sanottua kävijätaloutta eli kansainvälisiä investointeja, yhteyksiä ulkomaille ja sujuvia jatkoyhteyksiä sisäisesti sekä varmistaa matkailijoiden liikkuvuus niin kongressien ja kokouspalveluiden käyttäjinä kuin turistimarkkinoillakin. Lisäksi on tehostettava julkisen sektorin toimintaa hyödyntämällä liikehdintää työmarkkinoilla ja tuomalla enemmän esimerkiksi ICT-osaamista ja -ammattitaitoa julkiselle sektorille. Avaamalla julkista palvelutuotantoa yksityisen sektorin toimijoille saavutetaan työn tuottavuuden ja tehokkuuden kasvua sekä säästöjä julkiselle sektorille. Ilman niitä olemme Kreikan tiellä.

Antti Eskelinen

Toimitusjohtaja, Tampereen kauppakamari

Vuoden 2012 alkupuoliskolla työttömyyden määrä ja rakennekehitys olivat positiivisempia kuin vuotta aiemmin, vaikka talouden kasvuvauhdin hidastuminen alkoi näkyä lomautusten lisääntymisenä sekä työttömyyden keston kasvuna. Heinäkuun tilastoissa näkyi kuitenkin jo selvä käänne huonompaan. Lomautettuja oli yli 10 % enemmän kuin vuotta aiemmin, ja yli 2 vuotta työttömänä olleiden määrä nousi 15 %.

TYÖTTÖMYYS KÄÄNTYI NOUSUUN

Pirkanmaan TE-toimistoissa avoimina olleiden työpaikkojen määrä kasvoi 2012 tammi-kesäkuussa lähes 5 % vuotta aiemmasta. Kesän aikana kysyntä tasoittui. Vielä alkuvuodesta työttömien määrä oli selvässä laskussa, kunnes se kääntyi heinäkuussa kasvuun. Merkillepantavaa on, että yt-neuvottelut päättyivät entistä useammin irtisanomisiin, kun aiemmin painotus oli lomautuksissa. Henkilöstövähennykset kohdistuivat aiempaa useammin ylempiin toimihenkilöihin.

Vuoden 2012 tammi-kesäkuun aikana työttömiä työnhakijoita oli Pirkanmaalla keskimäärin 24 700 ja työttömyysaste 10,0 %. Työllisyysaste oli keskimäärin 69,6 %. Työttömyysaste oli Pirkanmaalla koko maata korkeampi, mutta työttömien määrä väheni enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Talouden taantumun aikana 2008–2010 Pirkanmaan työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi selvästi muuta maata nopeammin ja nyt tapahtuva muutos on edelleen korjausliikettä.

Avoimet työpaikat kasvussa

Työllisyystilanne oli Pirkanmaalla edelleen koko maata heikompi heinäkuun 2012 lopussa. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,0 prosenttia ja koko maassa keskimäärin 10,2 prosenttia. Avoi-

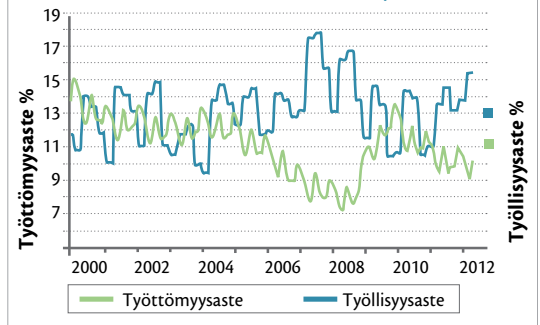
mien työpaikkojen määrä oli tammi-heinäkuun aikana noussut 5 % vuotta aiemmasta. Pirkanmaan TE-toimistoissa oli avoimia työpaikkoja miltei saman verran kuin heinäkuussa 2011. Työpaikat olivat avoimena pidempään kuin vuotta aiemmin.

Avoimia työpaikkoja oli heinäkuun 2012 lopussa eniten palvelutyössä, terveydenhuolto- ja sosiaalialalla, kaupallisessa työssä ja teollisessa työssä. Vuotta aiemmasta avointen työpaikkojen määrä lisääntyi merkittävästi palvelutyössä sekä terveydenhuolto- ja sosiaalialan työssä. Eniten työttömiä työnhakijoita oli heinäkuun 2012 lopussa teollisessa työssä, luokittelemattomassa työssä sekä teknisessä, luonnontieteellisessä, yhteiskuntatieteellisessä ja taiteellisessa työssä.

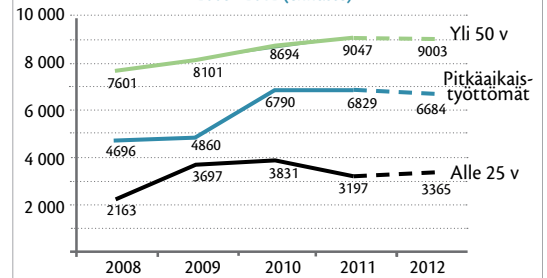
Yli 50-vuotiaat työttömät vähenevät

Nuorten työttömyydessä on aina kausivaihtelua ja kesällä työttömyys on korkeimmillaan. Työttömien nuorten määrä nousi hieman koko alkuvuoden 2012. Heinäkuussa alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 10 % kesäkuuta enemmän ja vuotta aiemmasta määrä nousi 9 %. Tammi-heinäkuussa 2012 yli 50-vuotiaiden työttömien määrä laski 2 % vuotta aiemmasta. Pitkäaikaistyöttömiä oli heinäkuun lopussa 7 000, mikä on 1 % enemmän kuin vuotta aiemmin.

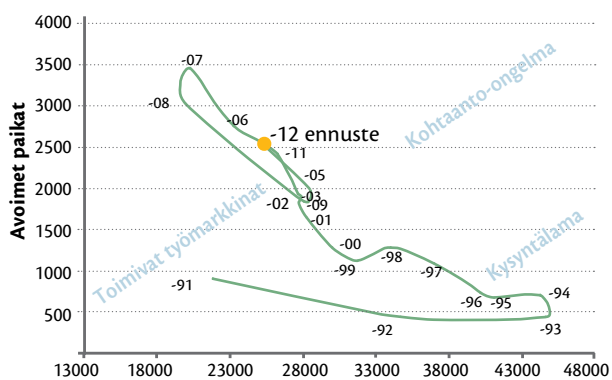
Pirkanmaan työllisyysaste ja työttömyysaste
2000 tammikuu - 2012 kesäkuu, ennuste joulukuun

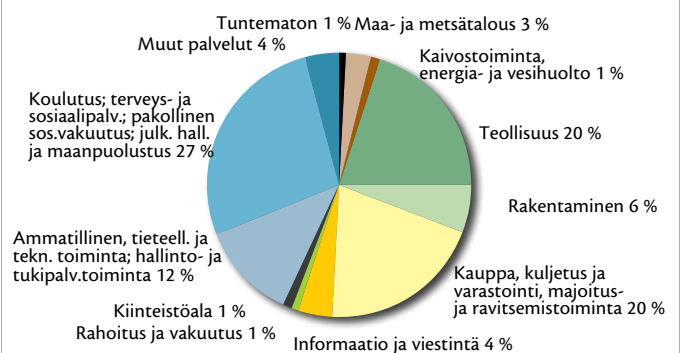
Työttömyyden rakenne Pirkanmaalla
2008 - 2012 (ennuste)

Työvoiman tarjonta ja kysyntä pitkänä aikasarjana
1991-2011 sekä ennuste 2012 Pirkanmaa

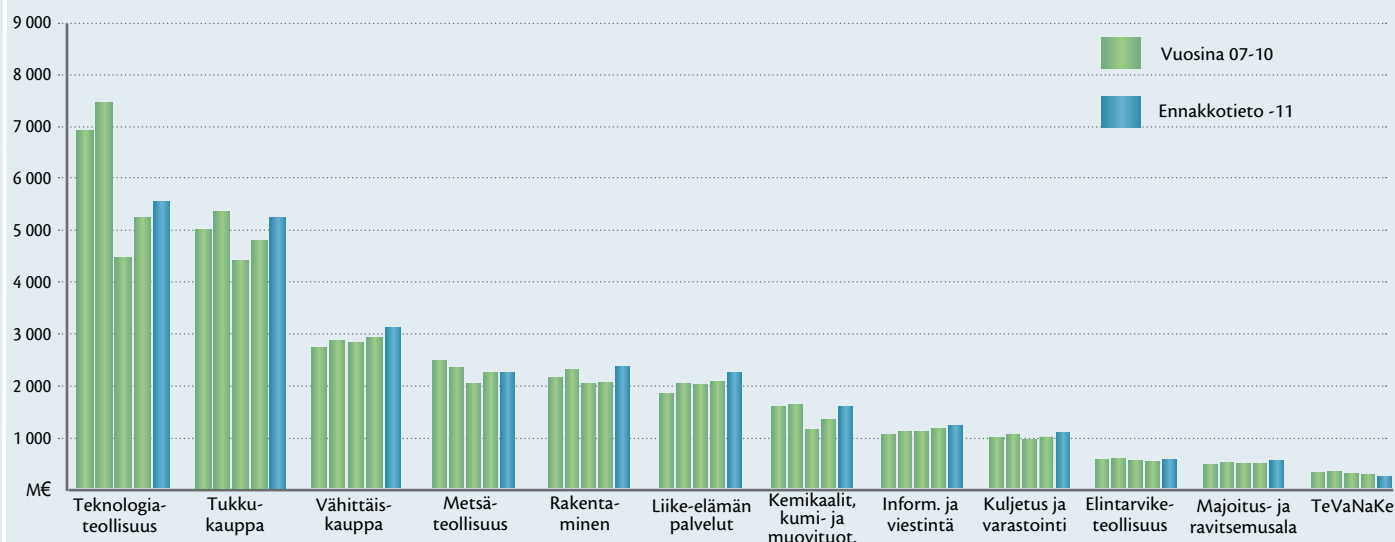

Työpaikat toimialoitain Pirkanmaalla 2010

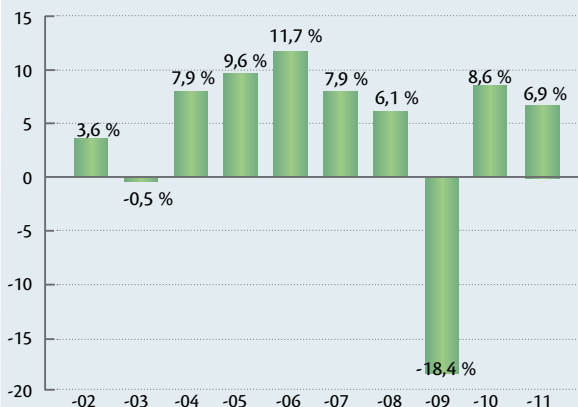

	2011	2010		491 743	31.12.2010 487 923
LIKEVAIHTO Kaikki toimialat 2011 arvio	28 923 M€	27 053 M€	ASUKKAITA 31.12.2011		
Liikevaihdon muutos	6,9 %	8,6 %	TYÖLLISIÄ II/2012	231 500	II/2011 224 600
LIKEVAIHTO Teollisuus 2010 arvio	11 060 M€	10 405 M€	TYÖLLISYYSASTE II/2012	70,4 %	II/2011 68,5 %
Teollisuuden liikevaihdon muutos	6,3 %	13,2	TOIMIPAIKKOJA 2011	27 712	
VIENTI Teollisuus	6 011 M€	5 889 M€			
Teollisuuden viennin muutos	2,1 %	12,9 %			

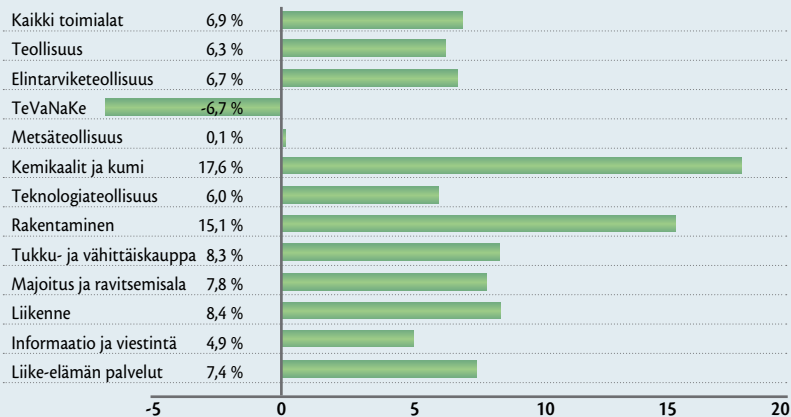
Liikevaihdon kehitys toimialoittain 2007-2011 (M€)

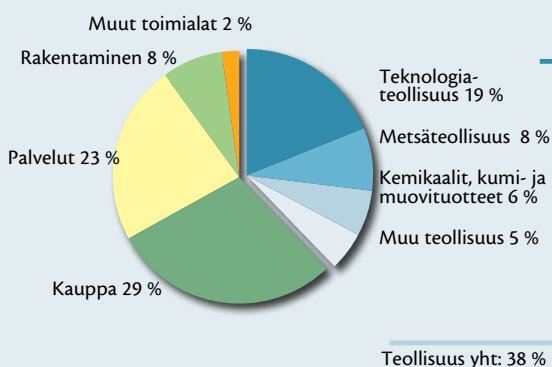
Liikevaihdon muutos Pirkanmaalla 2002-2011

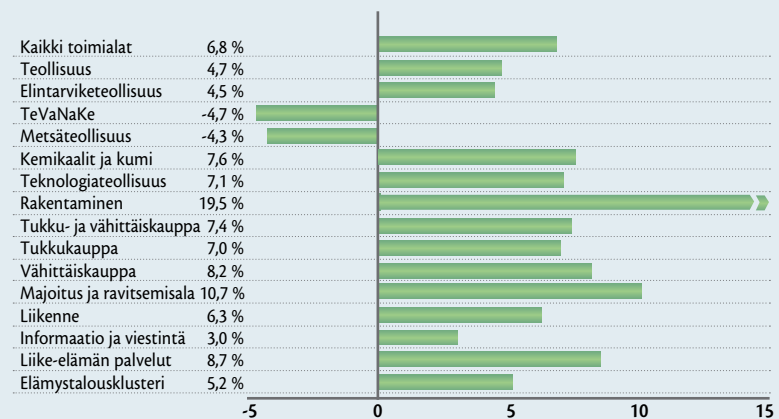
Liikevaihdon vuosimuutos Pirkanmaalla 2011

Liikevaihto päätoimialoittain Pirkanmaalla 2011

Liikevaihdon vuosimuutos Pirkanmaalla Q1/2011-Q1/2012

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

VOITON KÄYNTIÄÄNIÄ

Pirkanmaan teknologiateollisuuden koneet saatiin vuoden 2009 taantumun jälkeen uudelleen käyntiin seuraavana vuonna ja vuosi 2011 kiriteltiin suhteellisen tasaisesti kasvua; ensimmäiselle vuosipuoliskolle kirjattiin 6,1 ja toiselle 5,9 prosentin kasvu. Myös vuoden 2012 tammi- maaliskuu oli hyvä: liikevaihto kasvoi 7,1 prosenttia kun koko maassa kirjattiin 2,1 prosentin lasku. Myös vienti kohosi lähes 8 prosenttia.

TEKNOLOGIATEOLLISUUS

TOL 24 – 30: metallien jalostus, metallituotteiden, tietokoneiden ja elektronisten laitteiden valmistus, sähkölaitteiden valmistus, muiden koneiden ja laitteiden valmistus, moottorijoneuvojen sekä muiden kulkuneuvojen valmistus.

Vuosi 2011 oli Pirkanmaan teknologiateollisuudelle suhteellisen tasaisen kasvun aikaa, kun liikevaihto kohosi 6 prosenttia. Ensimmäisellä neljänneksellä 2012 liikevaihto jatkui kasvuaan yli 7 prosentin lisäyksellä. Pirkanmaan teknologiateollisuus muodostaa 8,2 % koko maan teknologiateollisuuden liikevaihdosta.

Teknologiateollisuuden vienti oli vuonna 2011 edellisvuotta heikompaa (-1,5 %) heinä-syyskuun yhden prosentin kasvusta huolimatta. Vuoden 2012 ensimmäinen neljännes kuitenkin käänsi viennin kehityksen mukavaan 7,8 prosentin kasvuun. Vienti on seurailut valtakunnan vientiä; Suomi ja Pirkanmaa kärsivät edelleen korkean teknologian vientikuopasta, joka ei ole palautunut taantumaa edeltäneelle tasolle. Taustalla on esimerkiksi matkapuhelinsektorin ongelmia.

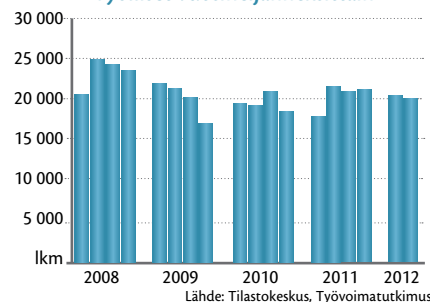
Vuonna 2011 toimialan palkkasumma jäi suunnilleen edellisvuoden tasolle, kun

koko maassa kasvua kertyi 5,1 prosenttia. Vuoden 2012 ensimmäisellä neljänneksellä teknologiateollisuuden palkkasumman kehitys näytti Pirkanmaalla valoisammalta – kasvua vuotta aiempaan tuli 2,5 prosenttia.

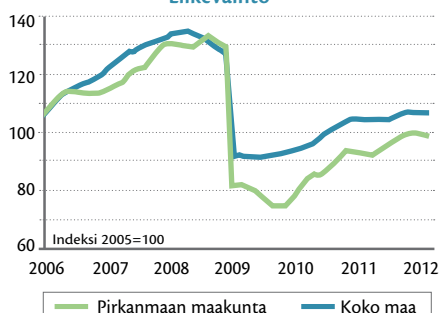
”**Elematic Oy, talousjohtaja Eero Virtanen:** ”Ala koki 2008 laman aikana reippaan romahduksen, eikä vielääkään taideta olla sitä edeltäneiden lukujen tasolla. Nykyisessä taloustilanteessa tällä alalla päätöksenteko isoissa projekteissa ja investoinneissa on poukkoilevaa ja ennustettavuus haastavaa. Euroopan alueella on epävarmuutta ja kasvua haetaan Aasiasta. Viennin tuilla vältettäisiin kilpailijoiden jalkoihin joutuminen. Eurooppa kilpailee valtion tukirahoituksen avulla ja Aasia alhaisilla työvoima- ja raaka-ainekustannuksilla. Kiinan markkinoita varten pitää olla Kiinassa. Jos ulkomaille ei lähdetä, sillä on vielä kovemmat vaikutukset kotimaiseen työllisyyteen.”

LIKEVAIHTO 2011 arvio	5 546 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	6,0 %
VIENNIN ARVO 2011	3 642 M€
VIENNIN MUUTOS 2011	-1,5 %
TYÖLLISIÄ II/2012	20 000
TOIMIPAIKKOJA 2011	1 056

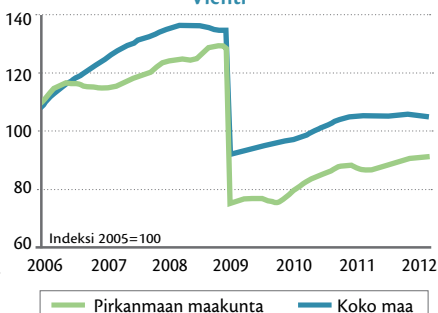
Työlliset vuosineljänneksittäin

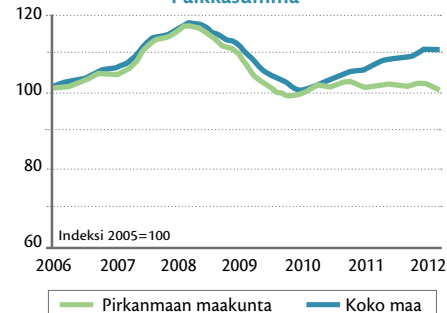
Liikevaihto

Vienti

Palkkasumma

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

JUURI JA JUURI KASVUA

Rivakka alkuvuosi 2011 ei auttanut siivittämään Pirkanmaan metsäteollisuutta kosmeettista 0,1 prosentin kasvua pidemmälle. Tammi-maaliskuun 10 prosentin nousu hiipui tasaisesti loppuvuodesta, ja loka-joulukuussa mentiin metsään jo lähes 9 prosentilla. Alkuvuodesta 2012 laskeva trendi jatkui 4,3 prosentilla.

METSÄTEOLLISUUS

TOL 16-18: sahatavaran sekä puu- ja korkkituotteiden valmistus; paperin, paperi- ja kartonkituotteiden valmistus.

Vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä Pirkanmaan metsäteollisuuden liikevaihto kasvoi vielä 10 prosentin vauhtia, mutta toisella neljänneksellä kasvu hidastui ja kääntyi sen jälkeen laskuun. Liikevaihdossa oli lopulta lähes nollakasvua. Pirkanmaan metsäteollisuuden liikevaihto lähti 2010 kipakkaan kasvuun, mutta nyt suunta kääntyi.

Metsäteollisuudessa vuoden 2011 kaksi ensimmäistä neljännestä toivat vielä toimialan vientiin kasvua – puolivuosisatolla 5,7 prosenttia. Vuoden toisen puoliskon heikko kehitys käänsi viennin kuitenkin vuositasolla 1,5 prosentin laskuun, ja 2012 ensimmäisellä neljänneksellä vienti laski 7,6 prosenttia.

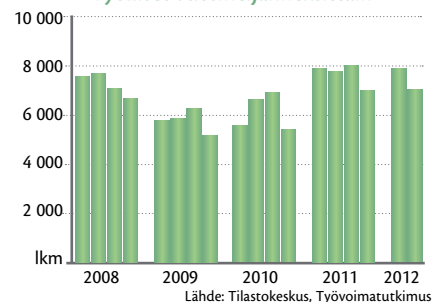
Metsäteollisuudessa tehtiin Pirkanmaalla ja koko maassa rakennemuutoksia jo ennen 2009 alkanutta taantumaa. Sopeuttamis-

toimet ja kapasiteetin mitoitusuimet jatkunevat edelleen. Haasteita toimialalle tuo myös voimaan tuleva rikkidirektiivi, joka toteutuessaan nostaa jo ennestään suuria kuljetuskustannuksia. Metsäteollisuus on kaikesta huolimatta edelleen merkittävä ala ja työllistäjä Pirkanmaalla. Koko maan metsäteollisuuden liikevaihdosta Pirkanmaalla tehdään lähes 12 %.

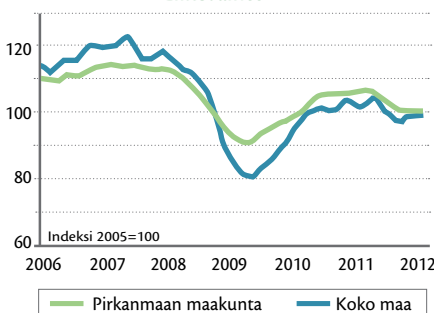
Alan palkkasumma kääntyi toiveikkaasti kehittyneen vuoden 2010 jälkeen jälleen laskuun. Vuositasolla metsäteollisuuden palkkasumma putosi 1,7 prosenttia, kun se koko maan tasolla kasvoi 1,6 prosenttia. Vuoden 2012 ensimmäisen neljänneksen aikana palkkasumma supistui edelleen, ollen 4,7 prosenttia alaisempi kuin kaksi vuotta aiemmin. Palkkasumma kääntyi vuoden 2012 ensimmäisellä neljänneksellä myös koko maan tasolla 6,6 prosentin laskuun.

LIKEVAIHTO 2011 arvio	2 285 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	0,1 %
VIENNIN ARVO 2011	1 135 M€
VIENNIN MUUTOS 2011	-1,5 %
TYÖLLISIÄ II/2012	6 800
TOIMIPAIKKOJA 2011	473

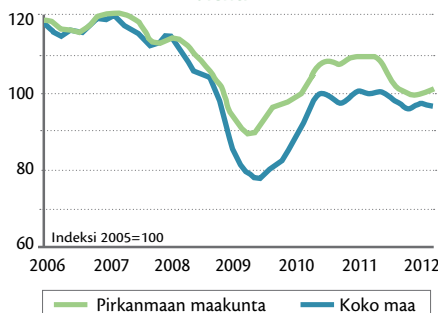
Työlliset vuosineljänneksittäin

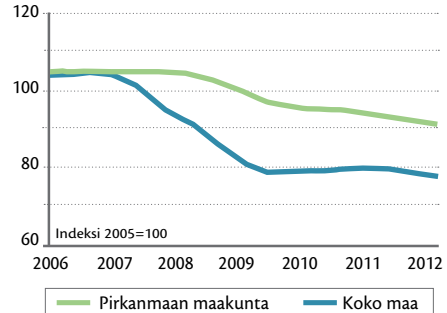
Liikevaihto

Vienti

Palkkasumma

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

RESEPTIT VAHVAAN NOUSUUN

Vuonna 2010 oikeat talousrohdot löytyneen kemian alan liikevaihto jatkoi positiivista kehitystään myös vuoden 2011 aikana. Etenkin tammi-maaliskuu oli vahvan kasvun aikaa (29,3 prosenttia). Vaikka tahti jatkossa hieman hidastui, summautui vuoden kokonaiskasvuksi lähes 18 prosenttia. Myös vuoden 2012 tammi-maaliskuu oli vahva, sillä toimialan liikevaihto kasvoi vuodentakaisesta 7,6 prosenttia – enemmän kuin koko maassa.

KEMIKAALIEN, KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS

TOL 20 – 22: kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus, lääkeaineiden ja lääkkeiden valmistus sekä kumi- ja muovituotteiden valmistus.

Kemian alan positiivinen kehitys jatkui vuoden 2011 aikana 17,6 prosentin kasvuluvuilla. Toimiala on kasvanut vahvasti lipulaivayritysten kuten Nokian Renkaiden, Kiilto Familyn ja Santenin vetämänä. Kemikaalien ja kumituotteiden valmistuksen liikevaihto putosi taantumavuonna 2009 huimasti 27,8 prosenttia edellisvuodesta.

Kemikaalien, kumi- ja muovituotteiden valmistuksen toimialalla vuonna 2010 alkanut voimakas viennin kehitys jatkui myös vuoden 2011 aikana, kun kasvua kirjattiin 23,8 prosenttia. Kuluvan vuoden aikana viennin positiivinen suunta on jatkunut ja tammi-maaliskuun aikana kasvua kertyi 17,8 prosenttia.

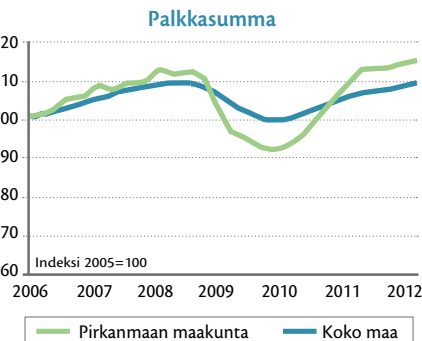
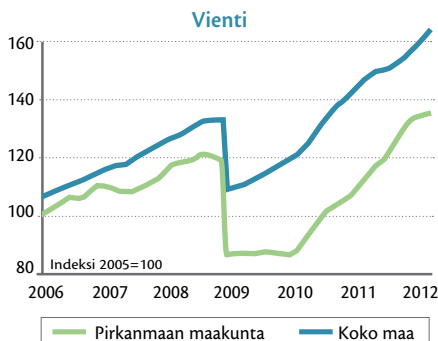
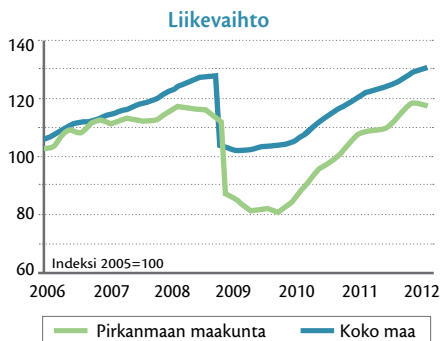
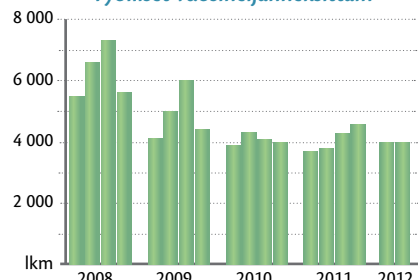
Alan palkkasumman nousupiikki sijoittui vuoden 2011 tammi-syyskuuhun, kasvun vaihdellessa 16,1 ja 19,8 prosentin välillä. Loka-joulukuussakin kertyi lisäystä 9 prosenttia edellisvuoteen. Vuositasolla

palkkasumma eneni 16,1 prosenttia, kun koko maassa vastaava kasvu oli 5,1 prosenttia. Kasvutahti jatkui vuoden 2012 tammi-maaliskuussa – korotusta vuodentakaiseen oli 6,9 prosenttia.

”**Santen Oy, toimitusjohtaja Jyrki Liljeroos:** ”Viennistä johtuvan kemian alan kasvun takana on lähinnä uusien markkinoiden avaaminen ja uusien tuotteiden lanseeraaminen kansainvälisille markkinoille. Kasvu on hiljentynyt, mutta jatkuu. Epävakaa taloustilanne vaikuttaa, sillä varovaisuutta on myös Suomen rajojen ulkopuolella, erityisesti EU-alueella. Tulevaisuuden huolena on kilpailukykyämme tällä kustannusrakenteella. Jos esimerkiksi kasvavia raaka-aine- ja palkkakustannuksia ei voida viedä hintoihin, kannattavuudesta tulee meille iso ongelma. Investointien suhteen pitää olla nyt todella varovainen.”

LIKEVAIHTO 2011 arvio	1 609 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	17,6 %
VIENNIN ARVO 2011	798 M€
VIENNIN MUUTOS 2011	23,8 %
TYÖLLISIÄ II/2012	3 500
TOIMIPAIKKOJA 2011	152

Työlliset vuosineljänneksittäin

KIVIJALASTA KOHTI HUIPPUA
Pirkanmaan rakentaminen kääntyi uuteen nousuun ristiriitaisen edellisvuoden jälkeen. Vuoden 2011 aikana liikevaihto kohosi koviin lukuihin erityisesti vuoden loppupuoliskolla. Vuositasollakin yllettiin vahvaan nousuun ja samalla tiellä jatkettiin myös alkuvuodesta 2012.

RAKENTAMINEN

TOL F (41–43): talonrakentaminen, maa- ja vesirakentaminen sekä erikoistunut rakennustoiminta.

Vuoden 2011 aikana toimialan liikevaihto kasvoi voimakkaasti erityisesti jälkimmäisellä puoliskolla, kun kasvua kertyi 20,6 prosenttia. Vuositasollakin liikevaihto kasvoi 15,1 prosenttia. Vuoden 2012 tammi-maaliskuu jatkoi hyvää kehitystä – toimialan liikevaihto kasvoi 19,5 prosenttia.

Rakentamisen palkkasumman kasvu oli ripeää koko vuoden 2011 ja se vaihteli neljänneksittäin 6,0 ja 8,1 prosentin välillä. Vuositasolla rakentamisen palkkasumma oli 6,9 prosenttia suurempi kuin edellisvuonna, kun koko maassa se kasvoi 7,4 prosenttia. Vuoden 2012 tammi-maaliskuussa Pirkanmaan rakentamisen palkkasumma kasvoi 11 prosenttia vuotta aiemmasta.

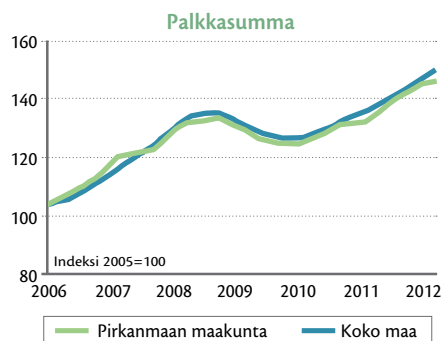
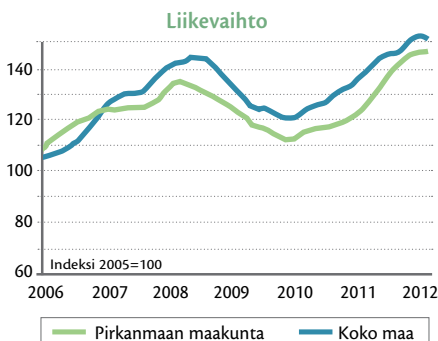
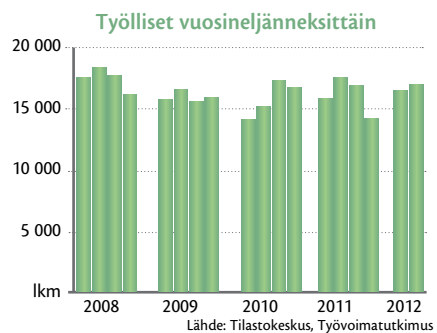
” Peab Oy, Pirkanmaan yksikön johtaja Miikka Routama: ”Vuosi 2011 sekä alkuvuosi 2012 olivat alalla hyviä, mutta nyt talousnäkyvät ovat epävarmat. Ihmisten luottamus omaan talouteen heikentää asunto-ostoja alhaisesta korkotasosta huolimatta ja uusia asuinhankeita käynnistetään nyt varovaisesti. Toimitilarakentaminen on edelleen melko hiljaista ja julkisen rakentamisen sarallakin kunnat ovat viime aikoina lykänneet investointejaan eteenpäin. Infrarakentaminen vetää hyvin, sillä se ei ole niin suhdanneherkkää. Tampere on rakentamisen selkeä kakkoskeskus, mutta pieni hetkellinen hiljentyminen on luvassa 2013.”

LIKEVAIHTO 2011 arvio 2 376 M€

LIKEVAIHDON MUUTOS 15,1 %

TYÖLLISIÄ II/2012 17 000

TOIMIPAIKKOJA 2011 3 823

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

KAUPPA SE ON JOKA KASVAA

Oikeille urille edellisvuonna aset-
tunut tukku- ja vähittäiskauppa
jatkoj tasaista kasvuaan myös
vuonna 2011, kun lisäystä mitattiin
yli 8 prosenttia. Sama suunta jatkui
vuoden 2012 tammi-maaliskuussa,
yli 7 prosentin kasvun merkeissä.
Tukkukaupassa vuoden kasvuksi
summautui 9,8 prosenttia ja vähit-
täiskaupassa liikevaihto kasvoi
yhteensä 6 prosenttia.

KAUPPA

TOL G, TOL 45–46 tukkukauppa (moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus, muu tukkukauppa), TOL 47 vähittäiskauppa.

Toimialan liikevaihdon kehitys oli hyvin tasaista läpi koko vuoden 2011, jonka päätteeksi kas-
vua kirjattiin 8,3 prosenttia. Positiivinen kehitys
jatkuu myös vuoden 2012 alussa, 7,4 prosentin
verran. Pirkanmaan tukku- ja vähittäiskaupan
liikevaihto oli kääntynyt lyhyen notkahduksen
jälkeen takaisin kasvuun vuoden 2010 alussa.

Tukkukauppa

Tukkukaupan kasvutrendi jatkui vuonna 2011
kun puolivuositasolla lisäystä kirjattiin 10,6 ja 9
prosenttia ja koko vuoden kasvuksi summautui
9,8 prosenttia. Myös vuoden 2012 tammi-
maaliskuu oli liikevaihdon kehityksen kannalta
erinomainen – kasvua kertyi yhteensä 7 pro-
senttia. Pirkanmaalle on keskeisen sijaintinsa
ansioista sijoittunut joitakin hyvin merkittäviä
tukkureita kuten ALSO Nordic ja Lääketukku
Tamro Oy, jonka laajennus valmistuu Tampe-
reen Ruskoon.

Vähittäiskauppa

Vuosi 2010 oli toimialan kannalta suotuisa ja
Pirkanmaan vähittäiskaupan kasvu jatkui tasai-
sena myös vuoden 2011 aikana, jolloin liike-
vaihto kasvoi yhteensä 6 prosenttia. Vuoden

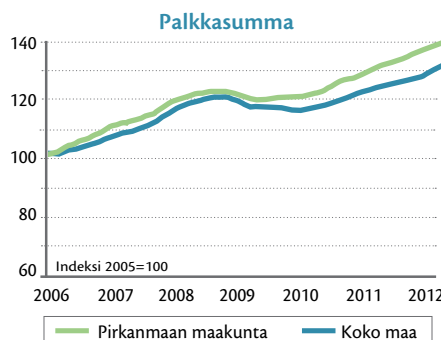
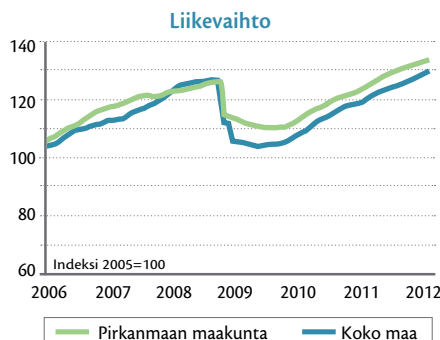
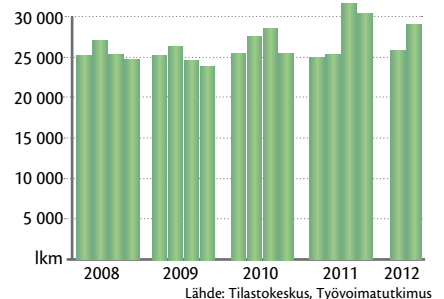
2012 ensimmäinen vuosineljännes toi hieman
rivakampaa nousua – tammi-maaliskuun kasvu-
luvaksi muodostui 8,2 prosenttia.

Palkkasummaan kertyi vuonna 2011 lisäystä
4,8 prosenttia edellisvuodesta. Koko Suomen vä-
hittäiskaupassa vastaava kasvu oli 4,5 prosenttia.
Vuoden 2012 ensimmäinen neljännes osoitti
tasaisen kasvun jatkuvan, kun palkkasummaan
kertyi lisäystä 5,3 prosenttia vuotta aiemmasta.
Vähittäiskaupan palkkasumman kehitys on ollut
Pirkanmaalla hyvää koko 2000-luvun ajan.

”**Toimitusjohtaja Timo Mäki-Ullakko, Pirkan-
maan Osuuskauppa:** ”Alkuvuonna vähittäis-
kaupan myynti oli kohtuullista koko maassa,
vaikka autokauppa onkin veromuutoksen
myötä laskenut tasoa. Kevästä eteenpäin kas-
vulla on ollut selkeästi laskeva trendi. Median
uutisointi ja ruokavaliotrendit vaikuttavat päi-
vittäistavarakaupassa: tuoreen lihan myynti
kasvaa, valmis- ja einesruoan kauppa ei ole
kehittynyt. Alhaisilla koroilla on positiivinen
vaikutus kaupan kasvuun, mutta valtioiden
talouskriisin vuoksi kuluttajien ostovoima
laskee.”

LIIVEVAIHTO 2011 arvio	8 381 M€
LIIVEVAIHDON MUUTOS	8,3 %
TYÖLLISIÄ II/2012	29 300
TOIMIPAIKKOJA 2011	5 470
TUKKUKAUPAN LIIVEVAIHTO 2011 arvio	5 259 M€
VÄHITTÄISKAUPAN LIIVEVAIHTO 2011 arvio	3 122 M€

Työlliset vuosineljänneksittäin

VAKUUTTAVAA LIIKEHDINTÄÄ

Liike-elämän palvelut jatkoivat siitä mihin edellisvuonna jäätin. Vuonna 2010 alkanut hienoinen kasvu kohosi yli 7 prosenttiin. Vahva kehitys jatkui myös vuoden 2012 alussa.

LIIKE-ELÄMÄN PALVELUT

TOL K (64–66): rahoitus- ja vakuustointiminta, TOL L (68): kiinteistöalan toiminta, TOL M (69–75): ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, TOL N (77–82): hallinto- ja tukipalvelutoiminta.

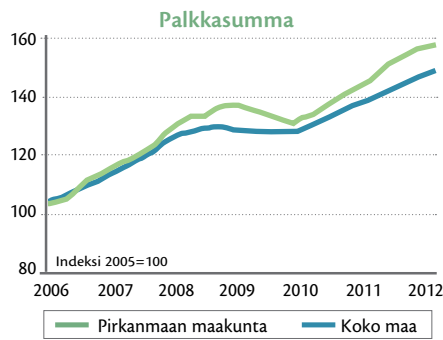
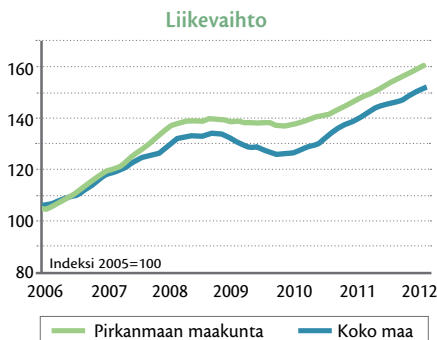
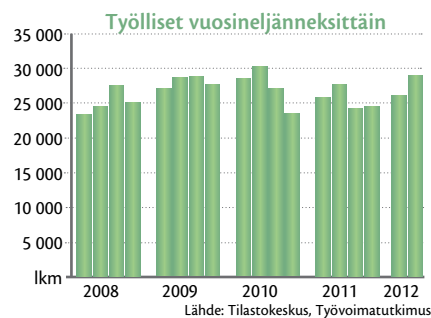
Vuosi 2011 oli jo selvästi nopeamman kirimisen aikaa liike-elämän palveluissa. Toimialan liikevaihto kasvoi parhaalla vuosineljänneksellä heinä-syyskuussa 10,3 prosenttia ja vuositasollakin 7,4 prosenttia. Vuoden 2012 ensimmäisellä neljänneksellä liikevaihdon vahva kehitys on jatkunut – tammi-maaliskuun aikana kasvua kertyi 8,7 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna.

Liike-elämän palveluiden palkkasumman kehitys oli vuonna 2011 huomattavasti edellisvuotta myönteisempää – kasvua kertyi vuositasolla 9,7 prosenttia. Pirkanmaalla toimialan palkkasumma kasvoi ripeämmin kuin koko maan tasolla, jossa lisäystä edellisvuoteen verrattuna kertyi 6,7 prosenttia. Tahti jatkui hyvänä vuo-

den 2012 alussa, kun palkkasummaa kertyi tammi-maaliskuussa 9,1 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

”**Securitas Oy, aluejohtaja Matti Helén:** ”Palvelualat jatkavat edelleen maltillista kasvuaan, mutta palkkakustannusten voimakas nousu ja toimijoiden välinen hintakilpailu asettavat paineita tulospuolelle. Toivottavaa olisi, että tehokkuuden hakeminen tapahtuisi kokonaisuudessaan myös alalla kehittyvien uusien innovaatioiden kautta. Muun muassa julkisen sektorin kustannuskriisin ratkaiseminen yksityisten palveluiden avulla luo kuitenkin odotuksen hyvän kehityksen jatkumiselle myös tulevaisuudessa.”

LIKEVAIHTO 2011 arvio	2 254 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	7,4 %
TYÖLLISIÄ II/2012	28 500
TOIMIPAIKKOJA 2011	6 618

ELINTARVIKETEOLLISUUS

TOL 10–12: elintarvikkeiden, juomien ja tupakkatuotteiden valmistus.

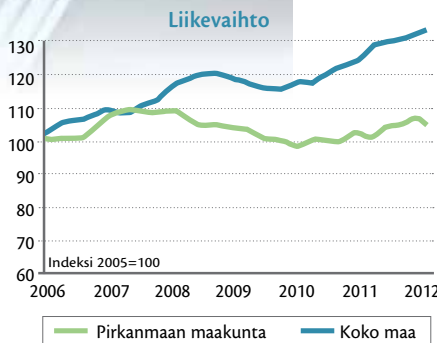
Vuoden 2011 aikana Pirkanmaan elintarviketeollisuuden liikevaihto kohosi 6,7 prosenttia. Kasvu oli suhteellisen tasaista läpi vuoden: 6,9 prosenttia ensimmäisellä ja 6,5 prosenttia jälkimmäisellä puoliskolla. Kasvu jatkui myös vuoden 2012 puolella ja tammi-maaliskuussa liikevaihto kasvoi 4,5 prosenttia vuotta aiemmasta.

LIKEVAIHTO 2011 arvio 582 M€

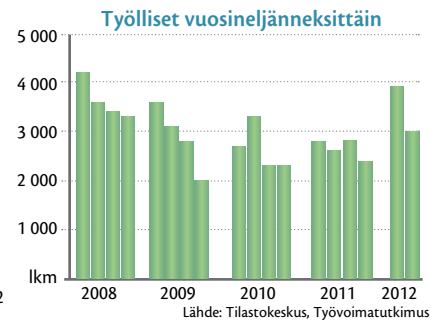
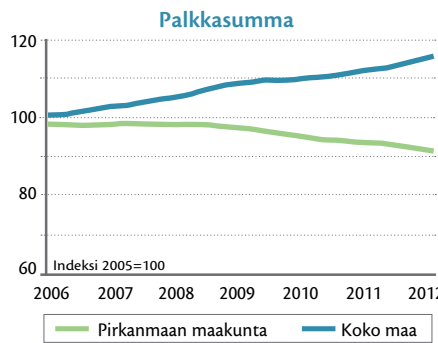
LIKEVAIHDON MUUTOS 6,7 %

TYÖLLISIÄ II/2012 3 400

TOIMIPAIKKOJA 2011 138

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus

TEVANAKE

TOL 13–15: tekstiilien ja vaatteiden sekä nahan ja nahkatuotteiden valmistus.

Pirkanmaan TeVaNaKe-alalle vuosi 2011 oli synkkä, sillä liikevaihto laski vuoden aikana 6,7 prosenttia. Erityisesti loka-joulukuun kehitys oli heikkoa: liikevaihto laski 14 prosenttia. Lasku hidastui hieman tammi-maaliskuussa 2012, mutta supistui silti 4,7 prosenttia vuotta aiempaan verrattuna.

LIKEVAIHTO 2011 arvio 274 M€

LIKEVAIHDON MUUTOS -6,7 %

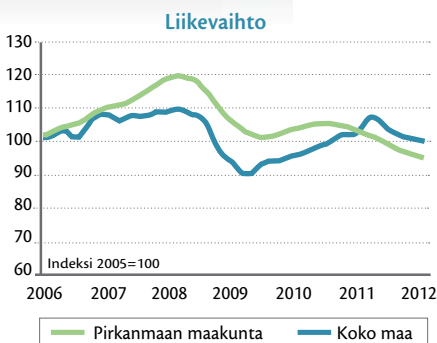
VIENNIN ARVO 2011 114 M€

VIENNIN MUUTOS 2011 -6,4 %

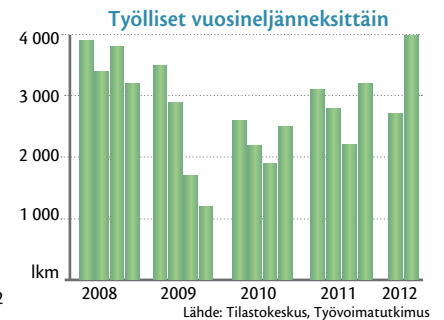
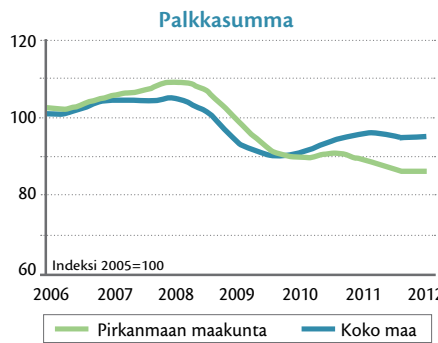
TYÖLLISIÄ II/2012 3 500

TOIMIPAIKKOJA 2011 418

Myös toimialan viennin kehitys vuonna 2011 oli heikkoa – ensimmäisen neljänneksen 1,4 prosentin kasvu vaihtui toisella neljänneksellä jo 7 prosentin laskuksi ja koko vuonna vienti laski 6,4 prosenttia. Heikko kehitys jatkui myös vuoden 2012 ensimmäisellä vuosineljänneksellä – tammi-maaliskuun aikana laskua kertyi 6,1 prosenttia.

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus

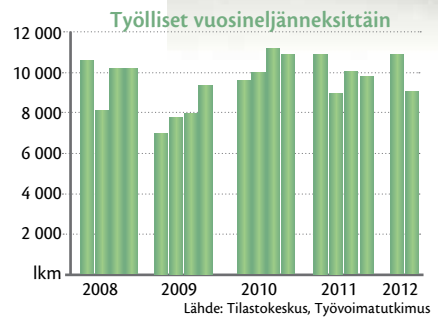
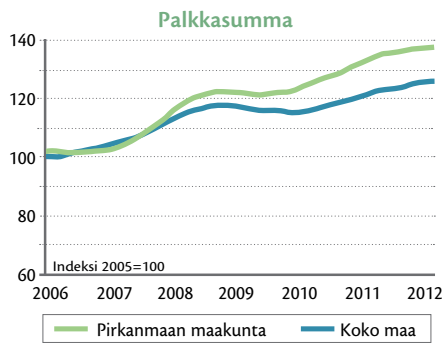
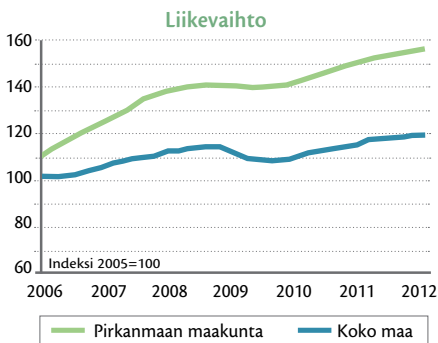

INFORMAATIO JA VIESTINTÄ

TOLJ (58–63): kustannustoiminta; elokuva-, video- ja tv-ohjelmatuotanto sekä äänitteiden ja musiikin kustantaminen; radio- ja tv-toiminta; televiestintä; ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta; tietopalvelutoiminta

Informaation ja viestinnän toimialoilla myös vuosi 2011 oli liikevaihdon kannalta erinomainen. Ensimmäisen vuosipuoliskon aikana kasvua kertyi peräti 5,8 prosenttia ja koko vuoden saldoksi ynnäiltiin 4,9 prosentin lisäys. Vuoden 2012 ensimmäisen neljänneksen aikana liikevaihto kasvoi tasan 3 prosenttia.

LIIVEVAIHTO 2011 arvio	1 240 M€
LIIVEVAIHDON MUUTOS	4,9 %
TYÖLLISIÄ II/2012	8 900
TOIMIPAIKKOJA 2011	1 065

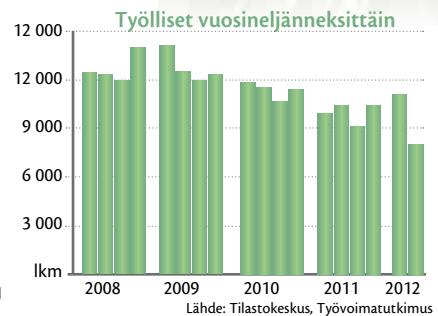
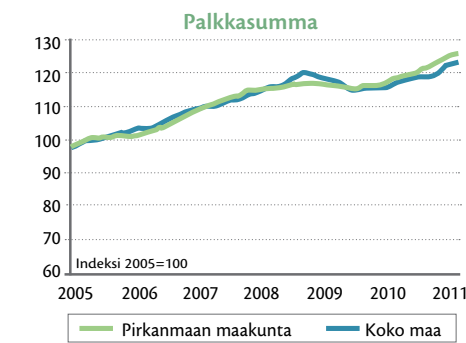
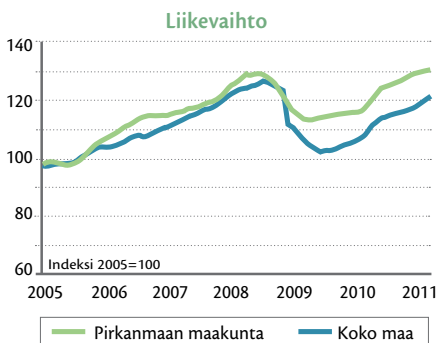
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

KULJETUS JA VARASTOINTI

TOL 49–52: maaliikenne ja putkijohtokuljetus, vesi- ja ilmaliikenne, varastointi ja liikennettä palveleva toiminta.

Kuljetuksen ja varastoinnin alalla vuoden 2011 ensimmäinen neljännes oli Pirkanmaalla vahva – liikevaihto kohosi peräti 14,6 prosenttia. Kasvu kuitenkin hiipui hieman seuraavina kuukausina ja vuositasolla nousua kirjattiin 8,4 prosenttia. Vuoden 2012 tammi-maaliskuun aikana liikevaihto kasvoi 6,3 prosenttia.

LIIVEVAIHTO 2011 arvio	1 105 M€
LIIVEVAIHDON MUUTOS	8,4 %
TYÖLLISIÄ II/2012	8 200
TOIMIPAIKKOJA 2011	1 925

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

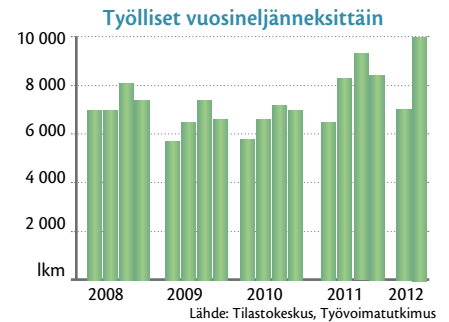
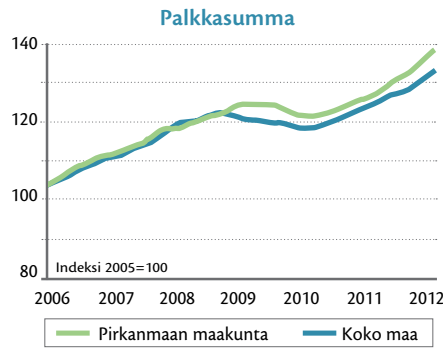
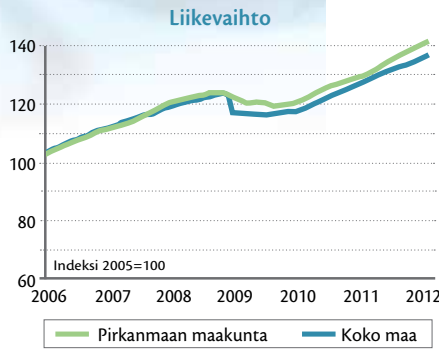

MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA

TOL I (55 – 56): majoitus- ja ravitsemistoiminta

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihdon kasvu nopeutui Pirkanmaalla hieman vuoden 2011 aikana ja tasaisen kehityksen ansiosta vuositason kirjattiin 7,8 prosentin nousu. Hyvä suuntaus on jatkunut, sillä vuoden 2012 tammi-maaliskuu toi 10,7 prosentin kasvun toimialan liikevaihtoon. Alan suotuisa kehitys Pirkanmaalla alkoi taantuman jälkeen vuonna 2010, kun toimialan liikevaihto kasvoi 3,6 prosenttia.

LIKEVAIHTO 2011 arvio	553 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	7,8 %
TYÖLLISIÄ II/2012	9 600
TOIMIPAIKKOJA 2011	1 311

TUTKIMUS- JA TUOTEKEHITYS-TOIMINTA

Tekesin tutkimus- ja kehitysrahoituspäätökset 2011 Pirkanmaalle olivat yhteensä 86,6 milj. euroa. Yrityksille myönnettiin 39,3 milj. euroa (vähenystä vuoteen 2010 verrattuna 6,4 milj. euroa) ja tutkimusprojekteille 47,3 milj. euroa (vähenystä 7,2 milj. euroa).

Vähennys selittyy yleisellä investointivarovaisuudella sekä tavalla tilastoida kansallisen SHOK-rahoituksen (rahoitus strategisen huippuosaamisen keskittymille) vaikutusta maakunnittain. SHOK-rahoituksesta riisutut tilastot osoittavat merkittävää Tekes-rahoituksen kasvua Pirkanmaalla vuodesta 2010 vuoteen 2011.

Alkuvuonna 2012 oli edelleen nähtävissä varovaisuutta investointien suhteen. Tästä huolimatta tilastot osoittavat pirkanmaalaisen tutkimuksen ja tuotekehityksen olevan edelleen kilpailukykyistä verrattuna muuhun maahan.

Teknologiayritykset nostavat rahoituksen määrää

ICT-rakenemuutoksen myötä on syntynyt ja syntymässä suuri joukko alkavia

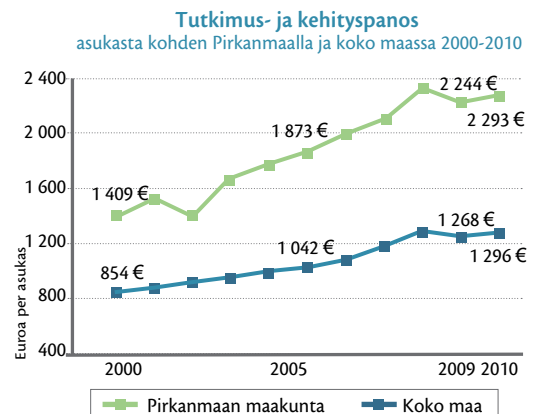
teknologiayrityksiä. Ne näkyvät Tekes-tilastoissa tuotekehityksen käynnistyessä laajamittaisemmin ja liiketoimintojen laajentuessa. Kaiken kaikkiaan vuoden 2012 merkittäviä teemoja ovat tutkimustulosten kaupallistaminen, uudet startup-yritykset, kansainvälistymällä kasvua hakevat yritykset sekä olemassa olevien yritysten uudistuminen ja uusien menestystekijöiden löytäminen.

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Suomen tutkimus- ja kehitysmenot vuonna 2011 olivat yhteensä 7,2 miljardia euroa eli 3,7 prosenttia bruttokansantuotteesta. Yritykset käyttivät tutkimus- ja kehitystyöhön noin 5 miljardia euroa. Suomi sijoittuu OECD-maiden kärkijoukkoon kun vertaillaan bruttokansantuotteeseen suhteutettuja tutkimus- ja kehityspanoksia. Yritykset ovat kantaneet päävastuun Suomen tutkimus- ja kehityspanosten kasvusta.

Pirkanmaa selkeä kakkonen

Tilastokeskuksen tutkimus- ja kehittämis-toimintatilastojen mukaan Pirkanmaan T & K-toiminnan menot vuonna 2010

olivat yli 1,1 miljardia euroa. Menot nousivat edellisvuodesta noin 30 miljoonalla eurolla. Pirkanmaan osuus koko maan T & K-menoista oli 16,1 % (nousua edellisvuodesta 0,1 prosenttiyksikköä). Pirkanmaa oli T & K-menoin mitattuna selkeästi Suomen toiseksi suurin maakunta Uudenmaan jälkeen.

PIRKANMAAN MENESTYSTEKIJÄT

– Tulevaisuus syntyy vain tekemällä –

Eräässä sarjakuvassa pysäkillä saapuva henkilö kysyy toiselta odottavalta: ”Pysähtykö tulevaisuus tässä?” Ei pysähdy ei, muttei missään muuallakaan – tulevaisuuteen pitää tarttua; se pitää tehdä.

Pirkanmaa on nauttinut vuosikaudet menestystekijöistään, mutta nyt käsissä on jälleen uusi teollisen toiminnan rakenneuutos. Oleellisia palasia tässä isossa remontissa ovat globalisaation lisäksi sanat ICT (tieto- ja viestintäteknologia), automaatio ja robotisaatio. Tänä vuonna muutoksen airuina tunnustusta saaneet Kiilto ja Iron Sky eivät ole niin kaukana toisistaan kuin äkkiseltään luulisi.

Yhteiskunnan toimintamahdollisuudet ja työpaikat ovat murroksessa. Ilmiö on historian valossa looginen, mutta se asettaa teollisen Pirkanmaan toimintamalleille ja menestystekijöille haasteita. Globaali kilpailu ja ICT-kehitys vievät tuotantorakennetta uuteen suuntaan ja samalla tietotekniikka on tunkeutunut paitsi yhteiskuntaan myös ihmisten arkipäivään. Se haastaa vakiintuneet toimintatavat ja instituutit; tieto on kaikkien saatavilla. Kilpailukyyn kannalta tärkein kysymys kuuluu: kuka hyödyntää tietoa tehokkaimmin?

Tietoon tulee tarttua

Huippuosaamisen merkitys muuttuu. Tietoa ei tuoteta itse, vaan avoimesti liikkuvaan tietoon pitää tarttua. Verkostoituminen globaaleihin tietovertojen keskuksiin näyttää tärkeää osaa. Voidaan puhua innovaatioekosysteemistä – erilaisten toimijoiden kokonaisuudesta, jonka avulla tuotetaan tietämystä ja jalostetaan ideoita. Avainsanoja ovatkin monitoimijaisuus ja avoimuus. Tulevaisuuden haasteena on

luoda uusia tuotteita ja palveluja sekä kotimarkkinoille että vientiin – ja entistä nopeammin ja monipuolisemmin.

Vain muutos on pysyvää. Epävarmassa maailmassa on lyhyelläkin aikavälillä vaikea täsmälleen tietää mikä tuote tai markkina-alue johtaa menestyksen polulle. Vähemmän oksa kuivuu ja muuttumiskyky on tärkeää. Oma osaamisapääoma on pidettävä, mutta samaan aikaan myös globaaleja toimijoita on houkuttava Pirkanmaalle. Tulevaisuuden tekemisen ”taikasana” ovat strateginen ennakointi ja kumppanuus: alueella toimivien organisaatioiden tulevaisuustyötä on tuettava yhteisellä tahdolla ja selvällä visiolla.

Pirkanmaalla on vetovoimaiset oppilaitokset, joista työllistytään hyvin. Oleellista onkin, että koulutusjärjestelmä palvelee myös tulevaisuudessa strategista uudistumista: toisen ja kolmannen asteen koulutuksen tehtävänä on rakentaa arvokasta tulevaisuuspääomaa. Yrittäjyys, vuorovaikutus,

tiimityö ja kansainvälisyys ovat perinteisesti suomalaisen yhteiskunnan haasteita, jotka pitää taklata jo koulunpenkiltä lähtien. Uusia asioita tulee kokeilla ja yritteliäisyydelle olla avoin mieli: pitää olla myös lupa epäonnistua.

Petri Räsänen

tulevaisuus- ja innovaatiojohtaja
Pirkanmaan liitto

LENTOYHTEYDET PIKKALASTA

Ajantasaiset lentoreitit löytyvät osoitteesta

www.tredea.fi/tmp/lentoreitit-tampereelta-lle/

Ilmiömäinen & menestyvä PIRKAN

ANGRY BIRDS

– suivaantuneet siivekkäät teemapuistossa

Särkänniemen elämyspuistoon rantautui huhtikuussa 2012 hiukan erilainen lintulaji. Maailman ensimmäistä Angry Birds -seikkailupuistoa on käynyt ihmettelemässä laaja kirjo kävijöitä kansainvälisestä CNBC-tv-kanavasta Kiinan viralliseen tietotoimistoon. Päiväkoti- ja osin ala-asteikäisille tarkoitettu seikkailupuisto syntyi Angry Birds -pelinkehittäjäyhtiö Rovion ja Särkänniemen yhteistyönä. Rovio avasi alkuvuodesta 2012 myös oman toimipisteensä Tampereelle, ja yhtiö harkitsee listautumista pörssiin.

TOHLOPIN ALUE

– Pos-ti-lokero 347, 33101 Tampere kymmeneeseen

Frenckellin talon seinään kiinnitetty muistolaatta kertoo television koelähetysten aloittamisesta Tampereella 1957. Väistämätön tv-kehitys johti lopulta siihen, että Yleisradiolla on ollut omat tilat Tohlopissa 1972 lähtien. Lähitulevaisuudessa alueelle on syntymässä mediakeskittymä, esimerkiksi peliteollisuutta, mainos- ja mediatoimintoja, tuotanto- ja viestintä-yhtiöitä, tapahtumajärjestäjiä ja ICT-alan toimijoita. Myös Tampereen ammattikorkeakoulu on kiinnostunut Tohlopista kulttuurialan toimipaikkana.

FUNPARK

– ihan hvin vuoksi

Hauskanpitoon ei ole koskaan liikaa tilaa. Kesäkuussa 2012 Lempäälän Ideaparkin kylkeen avattu Pohjois-Euroopan suurin sisähuvipuisto Funpark levittäytyy 10 000 neliön alalle. Paikan viltimmät hurvittelut tarjoaa G-force-simulaattori, jossa voi kokea G-voimat lentokoneen kapteenina tai saada tuntumaa vuoristoradasta. Jos neljän seinän sisällä alkaa kaivata virkistystä, sitä tarjoaa ulkona sijaitseva 5 000 neliön vesihuvipuisto Pirstämö kymmenen eri aktiviteetin kera.

MAA

All
Bright!
TAMPERE
www.tampereallbright.fi FINLAND

FINLAYSONIN ALUE

– hälytys Manchester?

Nimestään huolimatta skottilaisella puuvillatehtailijalla James Finlaysonilla ei alun perin ollut mitään kytköksiä Suomeen. Tampereen 1820-luvulla mullistanut Finlayson oli sata vuotta Pohjoismaiden suurin teollinen toimipaikka. Nykyään alue toimii melkoisena ajatusautomona, mm. uusmedia- ja tietotekniikka-alan keskuksena, sekä ravintoloiden suosiossa. Liikekeskus Siperia avattiin kunnostetun kehräämön massiivisiin tiloihin 2001.

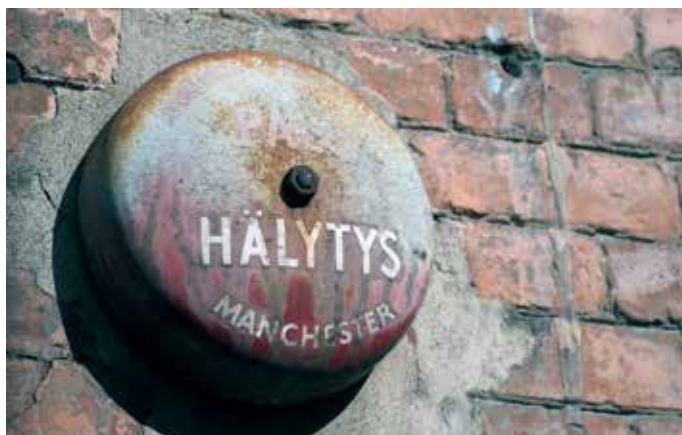

Alueen menneisyydestä (yllä) on muistuttamassa hämmäntäviäkin esineitä (alla).

IRON SKY

– vain rautainen taivas rajana

Hervannan perukoilta 1992 alkanut Star Trek -hassuttelu kajahti massiiviseksi pommiksi huhtikuussa 2012. Saksassa, Australiassa ja Tampereen Multisillassa kuvattua Iron Sky -natsitieteiskomediaa oli elokuun 2012 alussa myyty noin 80 maahan ja teatterinäytöksiä pidetty yli 20 maassa. Tähtäimessä on maailmanlaajuinen julkaisu vähintäänkin dvd:llä. Katsojia on ollut elokuvateattereissa maailmanlaajuisesti toista miljoonaa ja lippukassa on takonut yli kahdeksan miljoonaa dollaria. Iron Sky saa jatkokseen minisarjan ja pitkän teatterielokuvan.

Vuosi 2011 oli kuntataloudelle monenkirjavia aikaa. Kuntien taloudessa oli suuria eroja. Tampereen kaupunki vaikuttaa suuresti koko Pirkanmaan taloustilanteeseen. Pirkanmaan vuosikate heikkeni pitkästä aikaa koko maan tason alapuolelle. Kertynyt ylijäämä per asukas oli selvästi korkeampi Pirkanmaalla kuin koko Suomen keskiarvo. Lainakantaa onnistuttiin supistamaan edellisvuoteen verrattuna, kun se koko maassa kasvoi.

KUNTATALOUS ETSII TASAPAINOJA

Verotulojen ja valtionosuuksien suhteessa on eroja kunnittain.

Vuonna 2011 Pirkanmaan käyttötulot asukasta kohden olivat 5 954 euroa, josta 56,5 % oli verotuloja, 22,5 % valtionosuuksia ja 21 % toimintatuottoja. Toimintakulut olivat yhteensä 5 907 euroa / asukas. Suurimmat verotulot keränneitä kuntia olivat Pirkkala, Tampere, Lempäälä ja Kangasala. Valtiorippuvuus oli suurinta Punkalaitumella, Ruovedellä, Virroilla ja Kihniössä. Valtion säästötoimet vaikuttavat nopeasti kuntiin joiden käyttötuloissa valtionosuus on suuri.

Pirkanmaan vuosikate heikkeni. Pirkanmaan asukaskohtainen vuosikate heikkeni 30,8 % vuonna 2011, ollen näin 324 euroa asukasta kohden. Tunnusluvun heikkenemiseen vaikutti suuresti Tampereen kaupungin vuosikatteen reilu heikkeneminen. Koko maan keskitason ylittävät vuosikatteen kirjattiin Pirkkalassa, Kangasalla, Nokialla, Ylöjärvellä, Lempäälässä ja Parkanossa. Pirkanmaan vuosikatteen yleisenä moottorina toimii elinkeinorakenteeltaan vientivetoinen keskus-seutu, joka on altis markkinasuhdanteille.

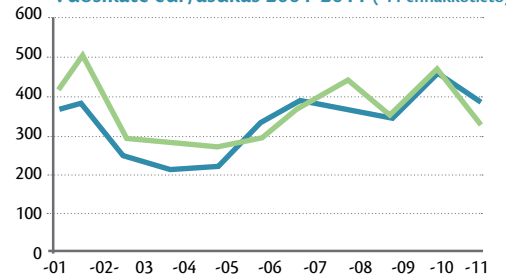
Kertynyt yli-/alijäämä parani 16 kunnassa. Pirkanmaan yhteenlaskettu ja asukasluukuun suhteutettu kumulatiivinen ylijäämä (1 728 euroa asukasta kohden) oli selvästi korkeampi kuin koko Suomen keskiarvo (1 398) vuonna 2011. Tampereen hyvä tulos vaikutti suuresti koko Pirkanmaan tulokseen, ja Tampereen talous olikin selkeästi ylijäämäisin Pirkanmaalla. Kertynyt yli-/alijäämä parani kaikkiaan 16 kunnassa. Tunnusluvussa on kuitenkin suurta vaihtelevuutta kunnittain. Kunnat joilla oli taseeseen kertynyttä alijäämää ovat haasteellisessa tilanteessa palvelukyvyn ylläpitämisessä.

Lainakanta pieneni. Vuonna 2011 Pirkanmaan yhteenlaskettu, väkilukuun suhteutettu lainakanta supistui edellisvuoteen verrattuna. Koko maassa lainakanta kasvoi. Lainakanta supistui selkeimmin Valkeakoskella, Pirkkalassa ja Vesilahdella. Ainoastaan Vesilahdella lainakanta on koko maan keskitason yläpuolella. Tampereen lainakannan kehitys vaikuttaa suuresti maakunnan vertailuluvun muodostumiseen. Tampereen asukaskohtainen lainakanta kasvoi hieman vuonna 2011.

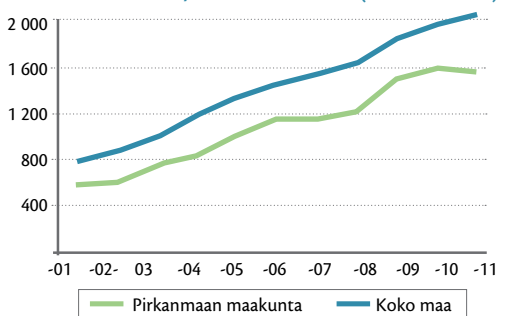
Kuntien päivittäisen rahoituksen hoidossa on suuria eroja. Maksuvalmius vaihteli suuresti Pirkkalan yhdestä päivästä Pälkäneen 90 päivään vuonna 2011. Suuri vaihtelu tasoitti keskimääräisen kassan riittävyyden 31 päivään Pirkanmaalla. Riittävänä tasona pidetään 14 päivää.

Lähde: Pirkanmaan liitto

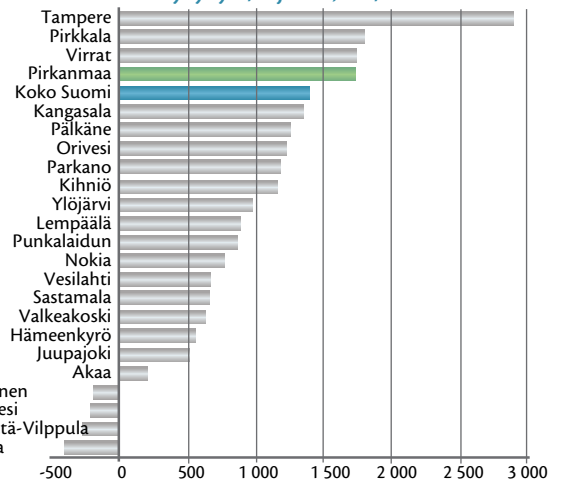
Vuosikate eur/asukas 2001-2011 (-11 ennakkotieto)

Lainakanta eur/asukas 2001-2011 (-11 ennakkotieto)

Kertynyt yli-/alijäämä, eur/asukas 2011

Lähde: Pirkanmaan liitto

KUNTIEN TYÖMARKKINAT

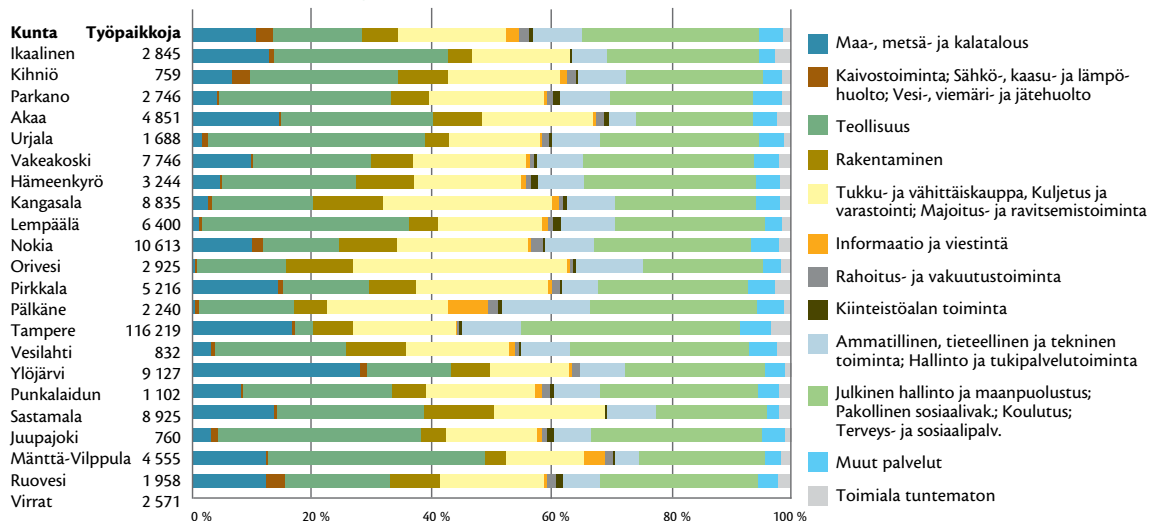
Kunta	Väkiluku 31.12.2011	Kunnassa asuvien työssä- käyvien lkm 31.12.2010	Työssäkäyvien henkilöiden osuus työkäisistä* % 31.12.2010	Taloudellinen huoltosuhte** 31.12.2010	Työpaikka- oma- varaisuus*** % 2010	Työttömyys- aste %, 07/2012	Yritystoimi- paikat lkm, 2010
Ikaalinen	7 375	2 947	55,5	1,41	96,5	8,1	693
Kihniö	2 179	847	54,0	1,50	89,6	8,5	226
Parkano	6 982	2 653	54,0	1,51	103,5	8,0	603
Akaa	17 091	7 063	60,4	1,28	68,7	10,8	1 017
Urjala	5 246	2 016	53,8	1,48	83,7	11,5	497
Valkeakoski	21 022	8 301	56,1	1,36	93,3	12,2	933
Hämeenkyrö	10 533	4 364	60,3	1,29	74,3	9,4	820
Kangasala	29 891	13 244	64,7	1,14	66,7	8,6	1 752
Lempäälä	20 888	9 236	66,8	1,13	69,3	9,1	1 280
Nokia	32 056	13 623	61,8	1,20	77,9	11,7	1 502
Orivesi	9 590	3 719	56,0	1,44	78,7	10,2	752
Pirkkala	17 763	8 006	66,7	1,06	65,2	9,5	910
Pälkäne	6882	2 787	58,5	1,37	80,4	9,1	614
Tampere	215 168	94 200	58,4	1,10	123,4	14,2	12 483
Vesilahti	4 383	1 845	66,2	1,27	45,1	6,9	295
Ylöjärvi	30 942	13 496	65,0	1,16	67,6	8,9	1 787
Punkalaidun	3 236	1 204	54,3	1,63	91,5	6,9	443
Sastamala	24 498	9 857	58,4	1,40	90,5	6,4	2 081
Juupajoki	2 046	830	56,9	1,41	91,6	10,4	200
Mänttä - Vilppula	11 308	4 304	53,3	1,50	105,8	11,1	649
Ruovesi	4 940	1 877	54,3	1,58	104,3	8,1	406
Virrat	7 453	2 764	52,5	1,59	93,0	10,3	669

* 18-74 -vuotiaista

** työvoiman ulkopuolella tai työttömänä yhtä työllistä kohti

*** työpaikkojen määrä per työllisten määrä

Työpaikat toimialoittain kunnissa 2010

KESKEISIÄ HANKKEITA PIRKANMAALLA 2012

Tampere, Nokia, Hämeenkyrö, Ylöjärvi, Pirkkala, Lempäälä, Vesilahti, Orivesi, Kangasala, Pälkäne

- BioMediTechin kehittämishankkeet • Tampereen Palveluinnovaatiokeskus - TamSI • Manse Games
- TOP-School • PROTOMO OPEN • Valtatien 11 parantaminen Koukkujärven liittymän kohdalle • InnoPilotti-oppilaitoskoordinaatio, Tampere

Urjala, Akaa, Valkeakoski

- Campus Trimola • Robola • Sijoitu sujuvasti Etelä-Pirkanmaalle – SISU

Virrat, Ruovesi, Mänttä-Vilppula

- Energia- ja ympäristöklusterin kehittämishanke – ENY • Kuitusaven mahdollisuudet raaka-aineena uusiutuotteisiin – KUMARA • Yritysten liiketoimintaympäristöjen kehittäminen – LIIKE

Sastamala, Punkalaidun

- Luonnonkuitukomposiittien oppimisympäristön ja koulutuksen kehittäminen • Koti Osana Tulevaisuuden Innovaatioita • Pirkanmaan e-luukku

Ikaalinen, Parkano, Kihniö

- BIOACT – Pirkanmaan verkostopohjainen biosaamislaboratorio • HPLC-laitteiston hankinta Metlan Parkanon yksikköön • Torin seudun kehittämishanke, Ikaalinen

Koko Pirkanmaa

- HYVIS. Kehitetään hyvinvointialan toimijoiden osaamista • EDGE Pirkanmaa. Palvelualan ja teollisten pk-yritysten kehittäminen • PERUSTA. Neljän osakokonaisuuden hanke liittyen aloittaviin yrityksiin • Innovaatioilla kasvuyrityksiä Pirkanmaalle • Pirkanmaan avoin kuitu • Parasta pöytästä Pirkanmaalta • Tietoalan uudet työpaikat

Pirkanmaan kärkihankkeet – vaikuttaminen valtion vuoden 2013 talousarvioon; Rahoitus on maakunnan oman päättävällän ulkopuolella.

- Liikenne ja viestintäministeriö:** Lisärahoituksen osoittaminen perusväylänpitoon • Valtatie 3:n parantaminen runkotietasoisiksi välillä Tampere – Vaasa: Hämeenkyrön ohitustie • Raideliikenteen sujuvuuden lisääminen Tampereelta etelään • Valtatie 12, Tampereella joukkoliikennekaistat TAYS:n kohdalle ja Paasikiventielle
- Ympäristöministeriö:** Sastamala – Huittinen -siirtoviemäri ja yhdysvesijohto.
- Työ- ja elinkeinoministeriö:** aluekehittämisen voimavarojen turvaaminen.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö:** Tampereen keskusareenalle valtion rahoitus.
- Valtiovarainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö:** valtion sitoutuminen ja rahoitus Tampereen kaupunkiseudun MAL-aiesopimuksen mukaisesti kehittämiskohteisiin.
- Maan- ja metsätalousministeriö:** Vaihtoehtomenetelmäkeskus FICAM:n rahoitus.

Pirkanmaan talous 2012 – toimialojen nykytila ja näkymät

- Muutokset ovat aina myös mahdollisuuksia
- Toimialojen tilannekatsaus ja tulevaisuuden näkymät
- Pirkanmaan menestystekijät – tulevaisuus syntyy tekemällä
- Tutkimus- ja tuotekehitystoiminta
  - rakennemuutos synnyttää teknologiayrityksiä
- Ilmiömäinen ja menestyvä Pirkanmaa
  - historiaa ja uusia menestystarinoita
- Kuntatalous – päättäväisesti kohti tasapainoa
- Kattavat tilastot kunnittain

Lähteet

Tilastokeskus: Asiakaskohtainen suhdannepalvelu, Tampereen kauppakamari, Pirkanmaan ELY-keskus, työvoimatilastot, Pirkanmaan liitto, Toimialaluokitus, www.tilastokeskus.fi

Julkaisijat

Pirkanmaan ennakkointipalvelu p. 020 636 0050

www.pirkanmaanennakkointipalvelu.fi

Pirkanmaan ELY-keskus p. 020 63 60050

www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

Tampereen kauppakamari p. (03) 230 0555

www.tampereenkauppakamari.fi

Tampereen kaupunkiseudun elinkeino- ja kehitysytio

Tredea Oy p. 040 866 9757

www.tredea.fi

Pirkanmaa liitto p. (03) 248 1111

www.pirkanmaa.fi

Ulkoasu, toimitus ja taitto

markkinointiviestinnän
MAINIO
suunnittelutoimisto

Paino

PK-Paino Oy, Tampere

Syyskuu 2012

Painosmäärä 6 000 kpl

